

■ УДК [930.85:82.09](477)

С. В. Клиценко, аспірант, Харківська державна академія культури, м. Харків

ПРОБЛЕМАТИЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ В РОСІЙСЬКОМОВНОМУ ЛІТЕРАТУРНОМУ ДИСКУРСІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

Розглядається позиція А. Куркова щодо сучасного стану та перспектив розвитку української культури. Висвітлюються особливості поглядів автора на взаємодію різних мов та культур країни, зміцнення єдиного культурного простору держави. Значна увага приділяється думкам письменника щодо українського літературного процесу як важливої складової української культури. Аналізуються ідейні, інфраструктурні та фінансові особливості його розвитку.

Ключові слова: українська культура, українська література, розвиток.

С. В. Клиценко, аспирант, Харьковская государственная академия культуры, г. Харьков

ПРОБЛЕМАТИЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ В РУССКОЯЗЫЧНОМ ЛІТЕРАТУРНОМУ ДИСКУРСІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

Рассматриваются особенности позиции А. Куркова относительно современного состояния и перспектив развития украинской культуры. Исследуются особенности взглядов автора на взаимодействие разных языков и культур страны, укрепление единого культурного ее пространства. Большое внимание уделяется мыслям писателя об украинском литературном процессе как важной составляющей украинской культуры. Анализируются идейные, инфраструктурные и финансовые особенности его развития.

Ключевые слова: украинская культура, украинская литература, развитие.

S. V. Klitsenko, postgraduate student, Kharkiv State Academy of Culture, Kharkiv

PROBLEMATIZATION OF UKRAINIAN CULTURE IN RUSSIAN-LANGUAGE LITERATURE DISCOURSE OF PRESENT-DAY UKRAINE

The author examines A. Kurkov's position on the current state and prospects of the development of Ukrainian culture. Specific features of his views on the interaction of different languages and cultures of the country, development of the single cultural environment of the state are described. Special attention is paid to the writer's thoughts on Ukrainian literary process as an important component of Ukrainian culture. The paper deals with the analysis of A. Kurkov's ideas concerning ideological, infrastructure and financial features of the development of this literary process and need of its various components.

Key words: Ukrainian literature, Ukrainian culture, development.

Актуальність суспільних проблем значною мірою залежить від способу їх артикуляції в спеціальному дискурсі та рівня усвідомлення громадською думкою. Сучасна українська культура ще не набула усталених характеристик, які б цілісно розкривали її специфіку. Тому важливим є адекватне сприйняття спроб визначення особливостей культурної ситуації в Україні, які здійснюються самими діячами мистецтва та літератури. Важливими для української культурної сфери є українські російськомовні письменники, на позицію котрих слід зважати під час такого аналізу. Їх творчість як в Україні, так і за кордоном є актуальною та затребованою, посідає гідне місце, має певну історичну традицію. Російською мовою писали деякі свої твори Т. Шевченко, П. Куліш, Г. Квітка-Основ'яненко, М. Костомаров, М. Вовчок та ін., авторів, яких більшість дослідників вважають складовою української культури та літератури — М. Гоголя, В. Короленка, Д. Бурлюка, М. Булгакова, Б. Чичибабіна, Л. Кисельова. В Україні народилися російські письменники А. Ахматова, М. Волошин, М. Зощенко, В. Катаєв та ін. Найвідомішими сучасними російськомовними авторами України є А. Курков, О. Кабанов, О. Нікітін, Б. Херсонський, Л. Лузіна, С. Вілар, серед письменників-фантастів — М. та С. Дяченки, Г. Л. Олді, А. Валентинов. У цій статті висвітлено погляди на українську культуру відомого літератора А. Куркова, що зумовлено не тільки популярністю автора серед українських читачів, інтересом до нього вітчизняних друкованих ЗМІ та його високою публіцистичною активністю, а тому й певною впливовістю в суспільстві. Важливим є й те, що А. Куркова найчастіше перекладають іншими мовами (36 мов), він є навіть одним з найвідоміших сучасних російськомовних письменників у світі, котрий впливає на сприйняття України за кордоном як своїми творами, так і актуальними публікаціями.

Аналіз досліджень та публікацій за темою дослідження доводить, що воно має перспективи розширення проблемно-тематичного контексту. Найзмістовнішими працями, присвяченими різносторонній діяльності А. Куркова, є статті Д. Фіалко [12], яка побіжно розглядає стратегію реклами книг автора, та М. Ревакович [15], що приділяє увагу поглядам літератора на українську культуру. Місце письменника в сучасному літературному процесі вивчала С. Філоненко [13]. Отже, обрана тема надає можливості висвітлити специфічність ситуації, яка склалася в українському культурному середовищі.

Мета — визначити публічну позицію А. Куркова як представника російськомовної літератури щодо актуальних питань сучасної культури України. Матеріалом для аналізу є інтерв'ю та публіцистичні твори письменника, які розміщувалися на сторінках вітчизняних друкованих засобів масової інформації від початку 2000-х рр.

У своїй публіцистиці А. Курков послідовно дотримує тієї думки, що культури різних національних меншин, зокрема російської, кримсько-татарської, єврейської, мають бути визнані складовою загальноукраїнської культури. Лише визнавши це, зауважує письменник, можна створити велику і привабливу культуру в країні. Автор критикує роз'єднаність, ізольованість різних культур України, а також намагання ігнорувати внесок інших етносів та культур в українську культуру. Наприклад, А. Курков стверджує, що зарубіжним читачам байдуже до того, з якої мови перекладено книжку, тому і неукраїномовні літератори можуть популяризувати Україну. Те саме, зазначає письменник, стосується й інших мистецтв, адже мова, наприклад, художника не може перешкоджати йому належати до української культури. На думку А. Куркова, перші спроби об'єднання всіх етнічних культур України в одну загальну українську культуру вже здійснені і потрібно розвиватися в означеному напрямі [9, с. 2]. Письменник вважає достатнім для цього демонстрацію лояльності до неї відомих діячів культури. Зокрема, сам автор, продовжуючи писати художні тексти російською мовою, в спілкуванні по радіо та телебаченню, а також у деяких есе та статтях використовує українську.

Після подій «Помаранчевої революції», що загощила протистояння різних частин суспільства, у творчості А. Куркова наявні елементи вельми поширеного в політології, а з певного моменту і в усьому українському суспільстві, дискурсу про «дві України», що походить від есе М. Рябчука зламу ХХ-ХХІ ст. [11] Письменник на рівні окремих висловлювань поділяє думку про існування відмінностей у менталітеті населення західних та східних регіонів України, наявність двох історичних пам'ятей [2]. Але автор не акцентує на розгляді відмінностей різних частин України, як М. Рябчук, а концентрується на подоланні непорозумінь між мешканцями різних регіонів. Для цього А. Курков вважає необхідним створення збалансованої концепції розвитку культури з урахуванням інтересів усіх верств населення, уникаючи конфліктних тем. Така концепція повинна забезпечити рівноправне співіснування в одній державі різномовних культур,

формування нації та громадянського суспільства на основі всіх етносів України [1]. Зважаючи на прихильність автора до української культури та мови, ставлення до якої розглянуто нижче, вона має ґрунтуватися саме на означених первнях.

Навесні 2014 р. письменник підтверджує думки про те, що необхідно розвивати свою культурну цілісність. Цього разу А. Курков рішуче підтримує захист українського інформаційного простору від існуючих, на думку автора, спроб втручання та підпорядкування значних його частин російськими ЗМІ. Ці атаки письменник пов'язує з концепцією «русского мира», що має на меті захоплення як культурного, так і фізичного простору України [6]. У такій оцінці російських дій стосовно української культури А. Курков долучається до інших українських письменників, серед яких Ю. Андрухович і Т. Прохасько. Загалом думки письменника подібні до розроблених моделей подолання відмінностей між різними регіонами України відомих вітчизняних науковців О. Гриценка [5] та Я. Грицака [4, с. 176-191].

Доповнюють бачення української культури А. Куркова його думки щодо розвитку мов у державі. Письменник послідовно виступає проти спекуляцій та дій різних груп можновладців щодо посилення позицій російської мови в Україні. Автор стверджує, що вони є шкідливими для нашого суспільства, адже вбачає в таких намірах не спробу зрівняти її в правах з українською мовою, а намагання не користуватися останньою. Такі дії, на думку письменника, сприяють знищенню самоідентифікації громадян держави, провокують у них більшу пасивність, хоча мають на меті лише тимчасові вигоди [3, с. 57]. У разі надання російській мові статусу другої державної А. Курков прогнозує збільшення напруженості в суспільстві та фактичний поділ України на україномовну та російськомовну.

Утім, автор переконаний, що після розпаду Радянської імперії Росія вже не має монопольного права на російську мову, як і розкол Французької імперії призвів до появи франкофонів. Тобто А. Курков, відповідно до своїх роздумів про українську культуру, вважає російську мову та створену нею продукцію внутрішнім багатством України за умови визнання певного пріоритету за українською. Він наголошує на необхідності її розвитку разом з іншими мовами народів країни: «Той факт, що в київських школах не викладають російської — це повна дурня, за яку має відповідати минала влада. Як і за невикладання польської мови в школах Гуцульщини чи румунської в школах Буковини»

[7, с. 77]. Ці думки А. Куркова набувають підтвердження і в останніх його інтерв'ю. Незважаючи на визнання письменником інформаційної агресії зі сторони Росії, він обстоює думку щодо необхідності посилення уваги до російської мови, зокрема про доречність визнання її регіональною на певних теренах [6]. У таких своїх поглядах на українську культуру та мову автор долучається до широкого кола як російськомовних (О. Нікітін), так і україномовних (С. Жадан, М. Матіос) вітчизняних письменників, інтелектуалів (Я. Грицак, О. Гриценко) тощо. Слід відзначити, що більшість названих діячів, погоджуючись з можливістю вільного існування всіх мов та культур країни, як і А. Курков, попереджають про неприпустимість при цьому їх розвитку завдяки зменшенню сфер використання української мови та культури, наголошують на необхідності одночасного збереження чи збільшення домінування останніх.

Приділяючи значну увагу загальним проблемам української культури, А. Курков, однак, більше зосереджується на стані розвитку її окремої складової — українського літературного процесу. Він називає українськими письменниками всіх літераторів, котрі живуть в Україні та створюють тексти будь-якими мовами. Проте А. Курков вважає, що в країні ще не існує єдиного літературного простору, не налагоджено комунікації між різними групами авторів: україномовними, російськомовними, кримсько-татарськими тощо. Щодо російськомовних літераторів письменник говорить про відсутність діалогу навіть між різними літературними середовищами. Проте найбільшою перешкодою для налагодження комунікації між вітчизняними літературними колами А. Курков вважає упереджене ставлення численних україномовних авторів до своїх іншомовних, насамперед російськомовних, колег. Багато з них дотримують тієї позиції, що українська література може існувати тільки як україномовна, а стосовно літераторів, які пишуть російською, може додаватися ще й аргумент про неповноцінність її місцевого варіанта [7, с. 74-75]. Хоча слід визнати певну слушність слів письменника, однак необхідно також відзначити характерну останнім часом тенденцію до налагодження діалогу між україномовними та російськомовними авторами. Наприклад, упродовж одного року вийшли друком спільна книга С. Жадана та Л. Лузіної «Палата № 7», романи А. Куркова «Львівська гастроль Джими Хендрікса» та Ю. Винничука «Танго смерті», в яких вони зобразили один одного, збірка «27 регіонів України» тощо. Значну

роль у цьому процесі також відіграють журнал «Шо», фестиваль «Київські лаври» та ін.

На думку А. Куркова, порушена комунікація і між письменниками та читачами. Унаслідок браку єдиного літературного простору, вважає літератор, регіони країни читають різних авторів. Україномовна література часто не досягає східних та південних теренів, не поширюється за межі обласних міст. Російськомовна література різних частин держави не тільки не досягає західних, а й навіть сусідніх областей. У ще гіршому стані перебувають кримсько-татарська та інші частини літератури України.

У подальшому аналізові А. Курков продовжує приділяти увагу переважно двом найвпливовішим групам українського літературного процесу — україномовним та російськомовним авторам, стан яких визначає по-різному. Сучасну україномовну літературу А. Курков вважає розвинутішою за російськомовну. Письменник говорить про більшу злагодженість дій україномовних белетристів, існування певного середовища, яке сприяє не тільки творчому вдосконаленню, обміну думками, а й комерційному успіху. Упродовж 2000-х рр. літератор часто і піднесено оповідає про появу нового покоління письменників (С. Жадана, Н. Сняданко, Л. Дереша, Т. Малярчук, Є. Кононенко, І. Карпи тощо [14, с. 19]), якого, згідно з його твердженням, немає ані в Росії, ані в Польщі [10]. Причину цього автор убачає в тому, що українська література виникла фактично «з вакууму», відмовилася від радянського канону та створила абсолютну нову, наближену до європейської, літературу. Доволі позитивно висловлюється А. Курков і щодо зовнішніх успіхів україномовної літератури. Автор регулярно повертає увагу до перекладів книг українських письменників на інші мови, їх успіхів серед читацької аудиторії Польщі та Німеччини, з оптимізмом ставиться до перспектив україномовної літератури в Європі, вважаючи, що вона вже ввійшла в європейський контекст.

У свою чергу, стверджує автор, російськомовні письменники творять розрізнено і спроб консолідації їх середовища не було. Цікаві російськомовні літератори, на думку А. Куркова, мають успіх за кордоном, у Росії, однак в Україні їх ніхто не читає, не друкує через відчуження російськомовної культури від загальнодержавної. Унаслідок цього відбувається гальмування якісного та кількісного її розвитку. Щоправда, в інтерв'ю 2012 р. А. Курков відзначає існування позитивних тенденцій в українській російськомовній літературі [8].

Не уникає критики автора й україномовна література. Так само, як і в російськомовних письменників, А. Курков звертає увагу на те, що немало белетристів розробляють теми, які були актуальними в Європі ще в 60-х рр. ХХ ст. («секс, наркотики, рок-н-рол») [3, с. 56]. Автор вважає, що в цьому напрямі давно зроблено необхідне, в той час як справді бракує мейнстримової, серйозної соціальної та дитячої літератури тощо [14, с. 19]. Не сприяє підвищенню якості літератури, на думку А. Куркова, і поширена серед україномовних літераторів настанова на творчі «тусівки», коли позиція письменника визначається більше стилем життя, іміджем, ніж професійною майстерністю [1]. Ще одним недоліком україномовної літератури А. Курков вважає брак якісних авторів. Він стверджує, що нині такими є близько 20 письменників, а для повноцінного літературного процесу Україні потрібно ще стільки ж активних літераторів, тиражі яких мали б починатися від 10 тисяч екземплярів [14, с. 19]. Таким чином, А. Курков, як і деякі інші українські автори (наприклад, С. Жадан), наголошує на можливості існування української літератури різними мовами (це твердження особливо цікаво сприймається на фоні багатомовності української барокової літератури). Письменник убачає значні проблеми в розвитку вітчизняного літературного процесу, що стосуються як якості самої літератури, так і системи її розповсюдження, хоча доволі високо оцінює його внутрішні та зовнішні здобутки.

Важливою складовою роздумів А. Куркова є питання розвитку літературного процесу України. Передусім письменник привертає увагу до системи пропаганди та розповсюдження книг у межах держави. Автор дотримує тієї думки, що, не зважаючи на відсутність книжкової індустрії в українській провінції, там залишається доволі великий попит на книжкову продукцію. Літератор вважає, що в Україні можна ще більше посилити інтерес до української літератури за порівняно стислий термін — один-два роки. Для цього, стверджує автор, необхідно реалізувати соціальні програми, спрямовані на популяризацію процесу читання, організувати систему поїздок письменників по країні, інші культурні акції. Доцільним у цьому контексті А. Курков убачає, посилаючись на власний досвід, хоча б організацію спеціального автобуса-книгарні, який міг би крім книжок, також привозити в районні центри та села митців за задалегідь відомим маршрутом.

Ще однією проблемою, через яку вповільнюється розвиток вітчизняної книги, А. Курков називає брак коштів на рекламу

книжок. При серйозній рекламі з плакатами, прес-конференціями, теле- та радіоефірами, національним туром, зауважує автор, можна досягти більшої довіри до власної продукції, набагато позитивнішого сприйняття людьми вітчизняної масової літератури: «В Києві в метро частіше рекламують Донцову та Мариніну... Якщо зробити те ж саме з українськими письменниками — подібним чином їх рекламувати — з'явиться відчуття, що в нас така ж масова література, не гірше» [10].

Важливим напрямом розвитку А. Курков вважає зовнішнє просування літературної продукції України. Письменник переконаний, що українська культура та література мають посісти значно помітніше місце в європейському культурному просторі, а країна — зайняти активнішу позицію в їх популяризації на різноманітних міжнародних заходах, конференціях, фестивалях, створюючи привабливий образ України у світі [14, с. 19]. Цій же меті має бути підпорядкована підтримка стосунків з репрезентантами української культури за кордоном, діаспорою, насамперед у Берліні та Парижі, де існує інтерес до сучасної України [3, с. 56].

За своєю публічною позицією А. Куркова можна вважати прихильником ліберальних поглядів на національну культуру. Автор намагається сформулювати принципи збалансованої моделі співіснування різних етномовних складників культури України, яка має базуватися, вочевидь, на взаємній лояльності культурних традицій. А. Курков визнає необхідним конструктивне співіснування різних мов у державі за умови збереження існуючого офіційного статусу української мови. У своїх виступах та висловлюваннях письменник моделює формулу комунікативної толерантності між авторами, котрі пишуть твори різними мовами. Літератор — послідовний прихильник просування якісної вітчизняної літератури, створеної будь-якими мовами, на європейському та внутрішньому ринку. Таким чином, А. Курков є одним з тих митців, які реалізують пострадянський проект моделювання національного культурного простору, зорієнтованого на сучасні демократичні цінності та позбавленого крайнощів етноцентризму. Предметом подальших досліджень може бути вивчення поглядів інших впливових російськомовних письменників України.

Список використаних джерел

1. Андрей Курков: в нашем обществе говорит о морали глупо [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://aktiv.com.ua/archives/848>. — Загл. с экрана.

2. Анзина Е. Андрей Курков: Если Луценко напишет книгу в СИЗО, возможно, я прочту ее [Электронный ресурс] / Е. Анзина. — Режим доступа: <http://fraza.ua/interview/06.07.11/119513.html>. — Загл. с экрана.
3. Астаф'єв А. Прагматизм успіху / А. Астаф'єв // Тиждень. — 2010. — № 23. — С. 56–57.
4. Грицак Я. Життя, смерть та інші неприємності: статті та есеї / Я. Грицак. — Київ : Грані-Т, 2010. — 232 с.
5. Гриценко О. Культура і влада. Теорія і практика культурної політики в сучасному світі [Електронний ресурс] / О. Гриценко // УЦКД. — Режим доступу: http://www.culturalstudies.in.ua/knigi_1.php. — Назва з екрана.
6. Ерофеев О. Андрей Курков: ТВ России круглые сутки угрожает безопасности Украины [Электронный ресурс] / О. Ерофеев // Delfi. — Режим доступа: <http://ru.delfi.lt/news/live/andrej-kurkov-tv-rossii-kruglye-sutki-ugrozhayet-bezopasnosti-ukrainy.d?id=64806739>. — Загл. с экрана.
7. Жадан С. Андрій Курков «Літератори і барикади» / С. Жадан // Журнал «Шо». — 2010. — № 9-10. — С. 74–77.
8. Карпова Е. Русскоязычные писатели Украины вышли из тени [Электронный ресурс] / Е. Карпова. — Режим доступа: http://rus.ruvr.ru/2013_04_03/Russkojazichnie-pisateli-Ukraini-vishli-iz-teni/. — Загл. с экрана.
9. Курков А. Культура України — багатонаціональна / А. Курков // День. — 2001. — № 42. — С. 2.
10. Небельмас А. Андрій Курков: Я втомився від дорослої літератури [Електронний ресурс] / С. Небельмас. — Режим доступу: http://zaxid.net/home/showSingleNews.do?andriy_kurkov_ya_vtomivsvya_vid_dorosloyi_literaturi&objectId=1044453. — Назва з екрана.
11. Рябчук М. Від Малоросії до України: парадокси запізненого націєтворення / М. Рябчук. — Київ : Критика, 2000. — 321 с.
12. Фіалко Д. Промоція книжки в Інтернеті / Д. Фіалко // Український інформаційний простір : наук. журн. Ін-ту журналістики та міжнар. відн. Київ. нац. ун-ту культури і мистецтв. — Київ : КНУКІМ, 2013. — Число 1. — Ч. 2. — С. 261–265.
13. Філоненко С. О. «Нам треба» не «голосу Тараса», а українського Стівена Кінга...»: дискусія про масову літературу в сучасній критиці / С. О. Філоненко // Філологічні семінари. Літературна критика і критерії художності. — 2009. — Вип. 12. — С. 72–80.
14. Шеремет А. Андрей Курков: «Рождение нового без стресса не бывает» / А. Шеремет // День. — 2004. — № 216. — С. 18–19.
15. Rewakowicz M. Language choice and the notion of national literature in post-soviet Ukraine: the case of Andrey Kurkov / M. Rewakowicz // Tilts / Міст / Tiltas. Воронежский журнал балто-славянских исследований. Междисциплинарный гуманитарный проект. — Воронеж, 2007. — Вып. 1. — С. 6–14.

References

1. Andrei Kurkov: v nashem obshchestve govorit o morali glupo [Elektronnyi resurs]. — Rezhim dostupa: <http://aktiv.com.ua/archives/848>. — Zagl. s ekrana.
2. Anzina E. Andrei Kurkov: Esli Lutsenko napishet knigu v SIZO, vozmozhno, ya prochtu ieie [Elektronnyi resurs] / E. Anzina. — Rezhim dostupa: <http://frazua.com.ua/interview/06.07.11/119513.html>. — Zagl. s ekrana.
3. Astafiev A. Prahmatyzm uspihu / A. Astafiev // Tyzhden. — 2010. — № 23. — S. 56–57.
4. Hrytsak Ya. Zhyttia, smert ta inshi nepryiemnosti: statti ta eseii / Ya. Hrytsak. — Kyiv : Hrani-T, 2010. — 232 s.
5. Hrytsenko O. Kultura i vlada. Teoriia i praktyka kulturnoi polityky v suchasnomu sviti [Elektronnyi resurs] / O. Hrytsenko // UTsKD. — Rezhym dostupu: http://www.culturalstudies.in.ua/knigi_1.php. — Nazva z ekrana.
6. Erofeev O. Andrei Kurkov: TV Rossii kruglyie sutki ugrozhaet bezopasnosti Ukrainy [Elektronnyi resurs] / O. Erofeev // Delfi. — Rezhim dostupa: <http://ru.delfi.lt/news/live/andrej-kurkov-tv-rossii-kruglyie-sutki-ugrozhaet-bezopasnosti-ukrainy.d?id=64806739>. — Zagl. s ekrana.
7. Zhadan S. Andrii Kurkov «Literatory i barykady» / S. Zhadan // Zhurnal «Sho». — 2010. — № 9-10. — S. 74–77.
8. Karpova E. Russkoiazychnye pisateli Ukrainy vyshli iz teni [Elektronnyi resurs] / E. Karpova. — Rezhim dostupa: http://rus.ruvr.ru/2013_04_03/Russkojazychnie-pisateli-Ukraini-vishli-iz-teni/. — Zagl. s ekrana.
9. Kurkov A. Kultura Ukrainy — bahatonatsionalna / A. Kurkov // Den. — 2001. — № 42. — S. 2.
10. Nebelmas A. Andrii Kurkov: Ya vtomyvsia vid dorosloi literatury [Elektronnyi resurs] / S. Nebelmas. — Rezhym dostupu: http://zaxid.net/home/showSingleNews.do?andriy_kurkov_ia_vtomivsia_vid_dorosloji_literaturi&objectId=1044453. — Nazva z ekrana.
11. Riabchuk M. Vid Malorosii do Ukrainy: paradoksy zapizniloho natsiivovorennia / M. Riabchuk. — Kyiv : Krytyka, 2000. — 321 s.
12. Fialko D. Promotsiia knyzhky v Interneti / D. Fialko // Ukrainyskyi informatsiinyi prostir : nauk. zhurn. In-tu zhurnal. i mizhnar. vidn. Kyiv. nats. un-tu kultury i mystetstv. — Kyiv : KNUKIM, 2013. — Chyso 1. — Ch. 2. — S. 261–265.
13. Filonenko S. O. «Nam treba» ne «holosu Tarasa», a ukrainskoho Stivena Kinga...»: dyskusiiia pro masovu literaturu v suchasniy krytytsi / S. O. Filonenko // Filolohichni seminary. Literaturna krytyka i kryterii khudozhnosti. — 2009. — Vyp. 12. — S. 72–80.
14. Sheremet A. Andrei Kurkov: «Rozhdenie novogo bez stressa ne byvaet» / A. Sheremet // Den. — 2004. — № 216. — S. 18–19.
15. Rewakowicz M. Language choice and the notion of national literature in post-soviet Ukraine: the case of Andrey Kurkov / M. Rewakowicz // Tilts / Mist / Tiltas. Voronezhskii zhurnal balto-slavianskikh issledovani. Mezhdistsipl. gumanit. proekt. — Voronezh, 2007. — Vyp. 1. — S. 6–14.

■ UDC [930.85:82.09](477)

PROBLEMATIZATION OF UKRAINIAN CULTURE IN RUSSIAN-LANGUAGE LITERATURE DISCOURSE OF PRESENT-DAY UKRAINE

Klitsenko S. V., postgraduate student, Kharkiv State Academy of Culture, Kharkiv
belijsakralizator@rambler.ru

The aim of this paper is to examine A. Kurkov's public position on the current issues of present-day culture of Ukraine. This writer is one of the most famous representatives of Ukrainian novelists writing in Russian.

Research methodology. The author has used the hermeneutic method that provides comprehension of the examined texts and the comparative method that makes it possible to determine similarities in the ideas of various authors, demonstrate their own and borrowed elements in their thoughts.

Results. The study of the views of Ukrainian novelists writing in Russian is of great importance for an adequate understanding of the cultural situation in Ukraine. One of the most influential representatives of these writers is A. Kurkov. Taking into account his public position we can consider him to be a follower of liberal views on the national culture. The writer tries to formulate the principles of a balanced model of coexistence of different ethno-lingual components of Ukrainian culture which should obviously be based on mutual loyalty of cultural traditions. According to A. Kurkov, the constructive coexistence of different languages in the state is necessary provided that the existing official status of the Ukrainian language is maintained. In his presentations the writer models a formula of communicative tolerance among the authors who write in different languages. He is a consistent follower of promoting the quality national literature in various languages at the European and internal market. Thus, A. Kurkov is one of those masters who implements a post-Soviet project of modeling the national cultural environment oriented towards modern democratic values without the extremes of ethnocentrism.

Novelty. For the first time A. Kurkov's views concerning the state and alternatives of the Ukrainian culture development are analyzed.

The practical significance. The results of this paper may be used in further studies of the intellectual history of Ukrainian literature, analysis of the state of the cultural sphere of Ukraine as well as for working out models of its further development.

Key words: Ukrainian literature, Ukrainian culture, development.

Надійшла до редколегії 12.01.2015 р.